קח.

ל א מיי פ"ו מהלכות נדרים הלכה ד ממג לחון מג: מדרים מיי וממג שם מעדיע י"ד סיי רכל מעדיף ב: לב ג מיי פ"ו שם הלי ל

מעיף ג: לג ד מיי פייג מהלכומ שקלים הלכה ט: לד ה מיי פכיו מהלי מלוה ולוה הלי ו ממה עשין לד טוש"ע חיימ סיי קכח סעיי ח:

תוספות רי"ד

שוקל לו את שקלו ופורע לו את חובו ומחזיר לו את אבידתו ובמקום שנוטליז להקדש במקום שנוטלין . שרר על מורח השרחה שכו כי ב.... תפול הנאה להקדש שלא יהנה ממנו. פי׳ המורה תפול הנאה להקדש כגון ששניהם מודרים הנאה זה מזה: בשלמא שוקל לו את שקלו דתנן תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות פי' ונמצא שלא נהנה כלום שבלא מצוה קעביד פי' ואע"ג אני איני מתכוין לההנותו אלא לקיים המצוה. אלא פורע לו את חובו הא קמישתרשי ליה אמר רב י גרשעיא מני חנן הוא הושעיה כני וונן וווא דאמר אבד מעותיו פי׳ ואע״ג דמטי ליה הנאה מיויה דהא מיחצי ליה עשה ואיבעי רדיז לא מצי חרט ליה ... - אפוקי מיניה בדינא שרי אי מצי ליה לדינא ולאפוקי מיניה אסור דהויא מחילה גביה וההנהתו אבל כיון דלא מצי לאפוקי מיניה בדינא שרי והכי נמי אמרינן שרי והכי נמי אמרינן התם דמקריב עליו קיני זבין וקיני זבות ויולדות . וזן את אשתו ואת בניו . אף על פי שהוא חייב יון על פי שהוא ווייב במזונותיהן דאף ע"ג דמטי ליה הנאה מיניה כיון דלאו מדעתו קעבד ולא מצי תבע ליה בדינא שרי ואין אנו צריכים . עכשיו בשוקל לומר משום דתורמין על האבוד ונמצא שלא ההנהו אלא אע"ג דההנהו כיון דלאו מדעתיה קעביד ואינו יכול

לתובעו בדין לחנן שרי

לו לקדם ברועים ובמקלות ולא קידם חייב ומפרש שומר חנם בחנם שומר שכר בשכר ומסיק דחור ונוטל מבעל הביח משמע דשומר חנם נמי אם קדם ברועים ובמקלות בשכר חוזר ונוטל מבעל הביח ואמאי אברוחי אריא בעלמא הוא וכן הא דמנן בפ' אלו מליאו

וכ"מ דף לא: ושם) היה בטל מסלע לא מחר לו מן לי סלע אלא נוחן לו שכרו כפועל בטל של אותה מלאכה שכרו כפועל בטל של אותה מלאכה דבטיל מינה ופירש בקונטרס שאם שכר מרובה כמה היה פוחח משכרו וישקוק במלאכה קלה כמו השבת אבידה וכך יחנו לו ואמאי אברוחי אריא בעלמא הוא ולפי מה שפירש אריא בעלמא הוא ולפי מה שפירש קאמר חנן לפי שיכולה ללמלם רבינו חם דדוקא במפרנס אח אשתו לו חובו לא כמו שאמר לקמן לא ולהתפרנס בדוחק אבל שאר פורע קוד מידי ואומר רבי כי מן הדין לו חובו לא כמו בשמר לקמן לא קשיא מידי ואומר רבי כי מן הדין חקנת חכמים התם שישלמו לו כדי מקנת חכמים התם שישלמו לו כדי שישיב אבידתו של חבירו וכן בקדם שישיב אבידתו של חבירו וכן בקדם

ברועים ובמקלות בשכר דחוזר ונוטל שכר מבעל הבית כדי שיעסוק להבריח את הארי ואפי׳ עולה השכר כדי דמיהן נפקא מינה לכושרא דחיותא אבל פורע חובו ועמד אחר ופרנס את אשתו למה לנו לעשות חקנה על זה ומהאי טעמא נמי הא דאמר בהנזקין (ביטין נה:) הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות אין בו משום סיקריקון פירוש אם שהתה בידו י״ב חדש אין נומן רביע לבעלים ויחזיק בקרקעות אלא מחזיר לו הקרקע נראה לרבי דלא בחנם מחזיר אלא משלם לו מה שהוליא להוליאה מיד העובד כוכבים ורבינו

לבור: ופורע לו את חופו. אם חייב 'ממון לנושה מותר לזה שיפרענו שומר שכר בשכר ומסיק י בשבילו: ומחזיר לו אבידחו. אם ראה חמורו תועה מותר להשיבו: חנם נמי אם קדם ברועים במקום שנועלין שכר. על טורת השבתה: מפול. הניית השכר ואמאי אברוחי אריא בעלי להקדש שהרי שניהן מודרין בהנאה זה מזה: מלוה קא עביד. כלומר אישוקל לו את שקלו בופורע (4) את חובו מלוה בעלמא קא עביד ואינו מהנהו בנתחיור לו ארודתו ובתפוח וויונותיליו ווירה

שוקל לו את שקלו. שוקל בשבילו שקל שהוא חייב לכל שנה לקרבנות

לזה שאם לא שקל עליו לא הפסיד

כלום שיש לו חלק בקרבנות: דתנן

תורמין. את הלשכה בשלש קופות:

על החבוד. חף על מי ששלח שחלו

ואבד: ועל הגבוי. שעדיין לא הגיע

כאן: ועל העחיד לגכות. ואפילו לא

נגבה לאחר מכאן יש לו חלק בתרומה

ובקרבנות אלא שחיסר מלוה נמלא

שכר המלוה על הנותן: משתרשי

ליה. מרויחו: חנן היא דאמר איבד

מעומיו. זה שפרנת את אשת חדירו

ונתכוון לשם הלואה שישלם לו בעלה

איבד מעותיו ואין יכול לומר לו את

אשוקל לו את שקלו יופורע (ש) את חובו יומחזיר לו אבידתו ובמקום שנוטלין שכר תפול הנאה להקדש בשלמא שוקל לו את שקלו מצוה קעביד שדתנן סידתורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות ומחזיר לו אבידתו נמי מצוה קעביד אלא פורע לו את חובו הא קמשתרשי ליה שאמר רב אושעיא הא מני חנן היא דאמר האיבד את מעותיו ורבא אמר אפי' תימא רבנן הכא במאי עסקינן שלוה על מנת שלא לפרוע בשלמא רבא לא אמר כרב אושעיא דמוקים לה כרבנן אלא רב אושעיא מ"ם לא אמר כרבא אמר לך רב אושעיא נהי דהנאה לית ליה אמר לך רב אושעיא נהי דהנאה לית ליה ריחופא

חובך פרעתי שלם לי. והוא הדין נתי
לכל חוב שעליו ועמד חברו ופרעו וזה לא אמר לו הלויני אינו
חייב לו כלום וכיון דאילו פרעיה לשם הלואה לאו הלואה היא
מייב לו כלום וכיון דאילו פרעיה לשם הלואה לאו הלואה היא
כי פרעיה נמי לשם מחילה לאו מידי יהיב ליה: אפילו פימא
רבנן. דאמרי חייב אע"פ שלא אמר לו הלויני וגבי שאר חוב
נמי חייב לשלם וכי מחיל אסור במודר הנאה והכא דקחני
פורע לו את חובו בשלוה זה תחלה הלואה מן המלוה על מנת שלא
לפרוע עד שירלה לא יוכל הנושה ללחלו הלכך לאו מידי יהיב ליה:

כיסופא גרשון פי׳ בחשובוחיו כמו כן דאע"ג דלא הוי אלא כמבריח ארי בעלמא יש לו לשלם מידי דהוה אקדם ברועים ובמקלות בשכר וגבי משיב אבידה דאל"כ אין לך אדם מציל של חבירו מיד העובדי כוכבים ולא כפי׳ הקונטרס שפירש בגיטין שמחזיר לו בחנם וא"ת והא דתנן בהגוזל בתרא (ב"ק דף קטו:) שטף נהר חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאחים והניח זה את שלו והליל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואמאי דמי חמורו היה לו לשלם והיה רבי רוצה לומר דמשום הכי אין לו אלא שכרו דמיירי כגון שבעל החמור בפניו וכי עשו חכמים תקנה ה"מ שלא בפניו אבל בפניו לא וקשה א"כ אפי׳ שכרו לא יהא לו דהא תנן בפ׳ הכונס (שם דף נח. ושם) נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ומפרש רב בגמרא אפי׳ נחבטה דס״ד מבריח ארי מנכסי חבירו ומה שנהנית נמי לא משלם קמ״ל ופריך אימא ה"ג ומשני מבריח ארי מנכסי חבירו מדעתו והאי שלא מדעתו א"ג מבריח ארי לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא ומשמע לישנא קמא מדעתו אע"ג דאית ליה פסידא פטור ועל כורחין לא אפשר לפרש כן מההיא דאלו מליאות (ב"מ דף לא:) ודהשוכר את הפועלים (שם דף נג:) אלא הכי פירושו מבריח ארי מדעתו היכא דלית ליה פסידא האי שלא מדעתו לאו משום דאי לא הוי פסידא יהא חייב דפשיטא אם נחבטה ולא נתקלקלו הפירות למה יהא חייב אלא כלומר האי שלא מדעתו שעל כרחו הוא מבריח ארי ואם דוחקים את האדם על כרחו להבריח את הארי ממלרו של חבירו אע"ג דלית ליה פסידא חייב לשלם לו שכר טורחו והשתא בההיא דהגוזל בתרא אם נפרש דדמי חמורו אינו חייב לשלם לפי שהוא בפניו אלמא חשבינן כאילו ליח ליה פסידא א״כ לא יהא לו אפי׳ שכרו כיון דמדעתו הוא ולית ליה פסידא על כן נראה לרבי דהיינו טעמא דאינו משלם דמי חמורו שלא תקנו חכמים שיהא חייב לשלם אלא מה שהוא מהנה אותו ואינו מהנה אותו אלא כדי שכרו שהרי גם הוא היה מוצא להציל בכדי שכרו דעל כרחך מיירי שיכול להציל שלא יזכה אותו מן ההפקר: ובמקום שנושלין שבר תפול ההנאה להקדש. בפ׳ אין בין המודר (נדרים דף לג:) מוקי לה בין בשנכסי שניהם אסורין זה על זה משום הכי תפול הנאה להקדש דלא מלי מחזיר ליטול שכר ולא מלי בעל אבידה לעכבו בין בשנכסי מחזיר דוקא אסורין על בעל אבידה ולא נכסי בעל אבידה אסורין על המחזיר ואם אין המחזיר רוצה לקבל שכר בעל אבידה אינו יכול לעכבו ותפול הנאה להקדש: רטל העתיד לגבות. פי' בקונטרס אפי' לא נגבה לבסוף וקשה לרבי חדא דהוה ליה למיתני ועל העתיד לגבות ותו לא דהוי אבוד וגבוי בכלל ועוד דתנן (בשקלים דף ג:) ומייתי לה בהוהב (ב"מ דף נח. ושם) בני העיר ששקלו שקליהם ונגנבו מהשלוחין או שאבדו השלוחין אם עד שלא נתרמה התרומה נשבעים השלוחים לבני העיר ובני העיר שוקלים ומביאים אחרים תחתיהם אבל משנתרמה אחריות אהקדש ואם כפירוש הקונטרס דאפי׳ לא נגבו לנסוף תורמין עליהם אמאי בני העיר שוקלים ומביאין אחרים מחתיהם אי משום מלוה אפי" משנחרמה נמי ועוד פירש רש"י על האבוד מי ששלח שקלו ואבד ועל הגבוי שעדיין לא הגיע וקשה דא"כ זו ואין ל"ל זו קחני אלא נראה לפרש על האבוד שבא ליד גבאי ואבד ועל הגבוי ביד השליח ונאבד מיד השליח לאחר שנחרמה החרומה דאי נאבד קודם שנתרמה התרומה חייבין בעלים באחריות ועל העתיד לגבות שיבא לידי גבוי לבסוף והא דאמר הכא שוקל לו את שקלו באבוד וגבוי דלא מיחייבי בעלים באחריות: הא מני חגן היא דאמר איבד מעותיו. הואיל וכן שאינו יכול עתה לתובעו ממנו אע"פ שמ"מ מהנהו שאין לריך לשלם חובו משום הכי לא מיתסר שאינו אלא גרמא בעלמא שעל ידי שפורע זה לבעל חובו מיפטר ודמי להא דתנן באין בין המודר (נדרים דף מג.) המודר הנאה מחבירו ואין לו מה יאכל ילך אלל חנוני הרגיל אללו כו' ויתן לשום מתנה אע"ג דעל ידו משחרשי ליה מזוני שרי הואיל ולא עביד אלא גרמא בעלמא ולא דמי לעושה לו מלאכה דאסור אע"ג דלא מצי חבע ליה מיניה דהתם מדידיה לדידיה קא מיתהני אבל הכא גרמא בעלמא הוא ורבינו תם מפרש דאיירי דוקא במזונות אשתו ומשום הכי פטור דאין הדבר ברור שהיה מתחייב זה הבעל מזונות שמא היה יכול להפטר שהאשה עלמה היתה מלמצמת אם לא היתה מוצאה מי שממליא לה מעות אע"ג דבפסקו לה ב"ד מיירי דאי לאו הכי לא הוי מיחייב לכ"ע שאף לאשה עלמה לא היה מיחייב בלא פסק ב"ד מכ"מ היתה מלמלמת דלא ליקרו לה רעבתנותא אבל גבי שטר חוב אפי' חנן מודה דלא איבד מעותיו דהנאה גמורה היא הואיל ולא היה יכול להפטר בשום ענין והכי פי׳ הא מני חנן היא כלומר האי פורע מיירי באוחו חוב דאיירי בה חנן דהיינו במזון האשה דוקה וחנן היה וכן פירש רבינו חננאל ושני רב הושעיה הה דתנן ופורע את חובו מזונות השתו הן וחליבה דתנן וריב״ה הביה רחיה מירושלמי דה״ה בשאר חובין דגרסיטן התם בפירקין אבא בר ממל בעי הפורע שטר חוב של חבירו שלא מדעתו בפלוגתא דחנן ובני כהנים גדולים א״ר אסי טעמא דבני כהנים גדולים חמן לא עלה בדעתו שתמות אשתו ברעב ברם הכא מפייסנא ליה ומחיל לי הגע בעלמך דהוה גביה משכון מפיים הוינא ליה ויהיב לי משכוני עד כאן בבעל חוב שאינו דוחק ואפי׳ בבעל חוב דוחק נשמענה מן הדא שוקל לו את שקלו לא שקיל אין ממשכנא הדא אמרת אפי' בעל חוב דוחק אלמא מחלוקת בבעל חוב כמו למזונות ואומר רבינו תם על כרחך פליג גמרא ירושלמית אגמרא שלנו דמוקים ההוא טעמא דשוקל את שקלו כבני כהנים גדולים אע"ג דממשכנין על השקלים ורב אושעיא מוקי לה כחנן ופליג לגמרי דלית ליה הך סברא ומפרש דלא פליגי אלא במזון האשה כדפרשינן ועוד דעל כרחין סוגיא דירושלמי לא אחיא כסוגיא דהכא דלדברי רבא לריך לפרש דשוקל לו שקלו היינו באבוד וגבוי דאי לאו הכי שוקל לו שקלו אמאי הא קא משחרשי ליה ובירושלמי משמע דלא מיירי באבוד דפשיט מיניה בעל חוב דוחק:

ל"ל דתניא וכן גי' מוס'
 בב"מ (ח.], ב"מ (ח.
 שקלים פ"ב ה"א, ג) [נדרים
 לג. כל הענין ע"ש היטבן,

הגהות הב"ח (מ) גמ' ופורע לו את מונו:

מוסף רש"י

שוקל לו את שקלו. המדיר יכול ליתן בשבילו השקל שנותנין הלשכה, ויכול מרומת: לפרוע חובו ואין מהנה לו כשהיו האבוד. עד האבוד. כשהיו ממלחים שלש קופות מכסף הלשכה והיא תרומה ליקח מכסף הקופות כל קרבנות ותורמין אותן על מנת שיהו שלש קופות ראש ותרומה לשירים שיהו אותן שהביאו שקלים הנשארים בלשכה זוכים בתרומת הקופה להיות הקרבנות גם עליהם ותורמין אותן אע"פ ששלח שקלו ואבד לו ואין ידוע לו (ב"מ נח.). ועל הגבוי. ועודנו כדרך, ועל העתיד לגבות. מי שנאנס ולא שלח שקלו היה משלחו באדר. שכתוב עליו תקלין חדתין . נתרמה והלשכה היתה ג' פעמים בשנה, בפרום ובפרום עלרת הפסח ובפרום החג, וכשמגיע זמן בלשכה ותורמין וכשתורמין תרומה ראשונה נותנין אף על העתיד לגבות וגם בשניה ובשלישית והמביא שנחרמה השלישיח נותני שננת נויי השפישית נותנו לשופר ששמו תקילין עתיקין ונופל לשירי הלשכה ומהן באין חומת העיר ומגדלותיה (שם). הא מני חנן היא דאמר איבד את מעותיו. שאין למלוה על בעלה של זו כלום הואיל ולא נתן בידו אלא הבריח מעליו שפרנס את מעכיו שפונט מת ו שהוא חייב לזונה, נמי כי פרע חובו אברוחי ארי הוא, שאין לו לפרוע החוב כלום, ולהכי שרי, דאי כהנים גדולים דפליגי עליה דחנן היא, כיון דאמרי ישבע כמה הוליא ויטול מן הבעל, הכא נמי סבירי להו כי פרע חובו יכול הפורע לגבות מן הלוה, ולהכי הוי הנאה גמורה אס אין הפורע מוזר וגובה ממנו ואסור (נדרים לג:). שלוה על מנת שלא לפרוע. מזה. להשתא כי פורעו זה לא הוי הנאה, הואיל ואי בעי לא חצי לחינדי חנים כלום. נח מכי נמיגבי מנים כנום, ושוקל לו את שקלו נמי מוקמינן ליה לדברי הכל בה"ג שאינו מהנה לו כלום. כגון שהוא עלמו שקל את שקלו ושגרו לירושלים ונגנב אבד לאחר שנתרמה הלשכה, והאי לא נמחייב באחריותו ולא היה לו לפורעו, דהכי קי"ל (ב"מ נו:) בני העיר ששיגרו נז:) בני העיר ששיגרו שקליהן ונגנבו או שאבדו, נתרמה נשבעין השלוחין לגזברים שאבדו ובעלים פטורים, דתורמין על האבוד, ואם קודם שנתרמה הלשכה נשבעין לבני העיר לפיכך כי חזר הנודר ופרע שקלו מותר, דלא מהנה ליה כלל (נדרים לג:).